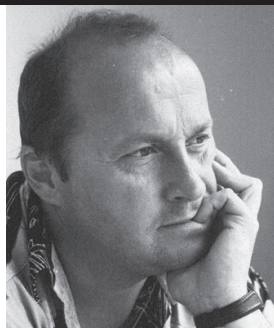

Milan Vincetič

Ivo Stropnik: *Knjiga šumov.*

Novo mesto: Založba Goga, 2009.

Tudi za zadnjo Stropnikovo pesniško zbirko iz njegovega peteroknjižja *Slovarjenje melanholiije in radoživosti*, ki se je začela z zbirko *Rosa ni pozabila name* (1997) ter končala s to zbirko z zaumnim naslovom *Knjiga šumov*, velja, tudi glede njegove celostne poetike, oznaka iz ocene Zorana Pevca (2006/07), ki pravi: “V Stropnikovih pesmih je obvladovanje jezika izpeljano popolno v vseh niansah, padajoče od visokega, posvečeno poetičnega, do na videz banalnega, vsakdanjega. Didaskalije čebljanja, eno samo brbotanje soka življenja, besed, ki vidijo in vodijo, z vrčem tišine v roki in jezikom črk v votlini. Od tod sta Adam in Eva – ilovica in rebro, od tod so imena naše zavesti in podzavesti – od tod so Stropnikove pesmi, hvalnica anamnezi, kjer se plejada metaforičnega izrazoslovja spusti v prozoren dež, ki nikoli ne preneha padati in umivati razsanjanih šip.”

Kultni postmodernistični roman-leksikon Milorada Pavića *Hazarški besednjak* (v slovenščino je bil preveden leta 1985) ni samo povedel slepega (borgesovskega) knjižničarja v labirint, ki na (psevdo)literarnih/zgodovinskih fragmentih gradi svojo literarizirano faktografijo, temveč je pripomogel tudi k poskusu slovarjenja v sodobni (slovenski) liriki. Seveda ne gre, ob tem mislim predvsem na Iva Stropnika, le za eklektični konceptualizem ali naprežanje po novumu v lirskem zapisu, temveč za liriko, ki tudi v slovarskih geslih zazveni z lirskim nadihom, kot bi bila pisana v tradicionalni (verzni) obliki.

Pesem v prozi, vendar ne v slovarski obliki, je v slovenski književnosti, kot raziskuje Andrej Brvar v svoji refleksiji *Slovenska pesem v prozi* (Literatura 221/2009), prehodila pot od Kersnika, Cankarja, Kosovela, neo(avantgardizma) do postmodernizma, pa naj je šlo za lirizirana zgodbanja (tudi Brvarjev lirski opus večinoma spada pod to oznako) ali le za prozno, v večini ekspresivno “vinjetiziranje” osebnih občutij, kamor lahko prištejemo predvsem Stropnikovo peteroknjižje.

“S *Knjigo šumov*,” je zapisano na hrbtu Stropnikovih “sto izbranih in novih pesmi” *Nazaj k živali* (2008), “bo sklenjeno peteroknjižje *Slovarjenje melanholiije in radoživosti*, začeto 1997 s *knjigo absurda, beline in creda* v gnezdih *Rose* (A, B, C.), stišano 1998 s *knjigo rojstva, ljubezni in smrti* v lirskem slovarju *Daljave* (D), razdraženo 2001 s *straupom in ezopstvom* v poetičnem triptihu *Triangel* (E) ter izpovedano 2006 z *žalostinkami, hvalnicami, sprehodi in odmevi* v zbirki *Nate mislim, votlina v glavi* (F, G, H).” V navedenem avtorskem izboru je objavljenih tudi “dvajset novih, ki so zakrvale za *Knjigo šumov* (Č, Ž, Š)”, ob katerih, tudi kot “lastne prevode iz sangviničnosti”, zapiše moto: “Eh, kaj je življenje sičnikov proti večnosti šumévcev.” In še: “*Vsákdo čelěsnik svojega žarjěnja* – stojalo goreče trske v sebi (*prsk! prsk! prsk!*), žara lastnega pepela (*šhrp! škrrp! šhrp!*). Lahen pih v gluhonemost (*ph! ph! pš!*) in že te ni več / v mehurčku lebdečega časa – v popku, zaročenem z viharjem (*ššš, šššš, šššššššš!*), v čaši, do roba naliti s plivkanjem čutov v votlino glave (*plk! plk! plk!*).”

Prav uporaba šumevcev, ki jim je pridal tako medmetno-zvočne kot semantične podpomene, odmeva kot spiralo zaglasja notranjega besednega toka, na katerem so grajena “lirsko-slovarska gnezda”, v katerih Stropnik prelija – tako Peter Kuhar v spremni besedi – “agnostični in gnostični aparat poezije in filozofije hkrati, kar je pesnikov ustaljen princip, tako rekoč temelj njegove poezije, ujete med silo dvoma, pesniške intuicije, imaginacije in čarobno moč besede”. Ali s pesnikovimi besedami: “Z vsako pesmijo, ki jo položiš vase, je njena pot za pol ure krajša; vendar s pesmijo ničesar ne rešiš ... nobenega cilja ne zakoličiš ... iz tebe šumita bezeg in češnja ...” Pesem je torej izgubila svojo demiurgično moč, prav tako osvobajajočo, njeni moč, strast in poslanstvo so skriti v (dida)skalijah sveta, v oklepaju, kot neke vrste prigovor, opomnja ali napotilo. Jezik torej s svojo skorjo, srčiko in žilami služi le za razvozlanje (ontoloških) šifer, ki se nizajo v besednjaku/besedniku življenja kot poimenovanje (ne)zazna(v)nega. Tako smo v *Knjigi šumov* vedno znova priča dialogu med *dida* in *skalo*, še posebno v zadnjih razdelkih (*Še v pesmi ni otroka; Še z očmi na belih kobúlah ...*), v katerih se dotika in aktualizira tudi pereče (slovenske) “snovnosti časa”, tudi že malce pozabljenega spolitiziranega medkulturnega dialoga, predvsem pa človeške minljivosti. Če predstavlja *dida* svet metafizičnega, je *skala* “kupleraj življenja”, vse skupaj pa zveni kot vzneseno šumljanje in prelivanje obojega.

Stropnik seveda ne naredi ostrega risa med *dido* in *skalo*, še več, mnogo-krat se zgodi, da se zgolj nadrasteta (predvsem v erotiki in opevanju otroka) v (meta)zemeljskost, prepredeno z imaginarijem skrivnosti življenja,

ki ga podaja kot vedno novo krivuljo časa. Minevanje, občutek trajanja, hipnost in končnost so primarne determinante, s katerimi operira v razdelkih z geslom *čas* (*Dolga, nedokončana, v vratu nepregibna; O času in njegovih maratoncih; O brezčasnem času*). In čas je za Stropnika tako fizikalni kot filozofski pojem, je hkrati “brezčasen” in “poprh trenutkov”, prav tako oddaljevanje sanjave ladje, tišine “zapisovanja dogodkov s kronografi in seizmografi”. Torej v mične koordinate in dimenzije sveta ter čutil/čutov, ki mu narekujejo silovit in slikovit (pod)zavedni tok besed, ki jih v geslih premeša med “erotične laži” (tišine strjene lave, tišine ugaslega ognjenika) “splavljene verze” ter med (za)vest in krivdo (čas (XVII), *ki si ga Poncij Pilat omejuje* z umivanjem krvavih rok).

Tudi vprašanja o zavezi časa predstavi kot dvoj(n)ost, kot DIA (gr. *diá*, s, z, po, skozi) in LOG (gr. *lógos*, beseda, govor, razum, nauk), torej kot “skozigovor”, s katerim poskuša z ekspresivnimi paradoksi, celo oksimoroni, ki pogosto delujejo ironično (Še vzvišeno slaviti: o spermica nasledstva, ki se izljubljaš v svetlobo in vpijaš v razpoke, grizlja te penis časa ...), groteskno ter apokaliptično (čas (V) *Čas kačji, čas zverski*, ugnezden pod žrelo dvonožnih postav, znaša z repi in kremplji svet nadživali ... /... / Orel kljuva sonce, orel kljuva luno. Gams kleše nov jezik v strmo skalovje. Nepismena rjavkasta sivina potepuško cvili ...), umestiti našo danost med sloves od “pooglenitve pradoma” in petje čuka.

Stropnik govori naravnost, brez ovinkarjenja, tu in tam tudi grobo, mnogokrat pa se v njegovih “verzih v prozi” (ne)naključno znajde tudi nežen lirizem (iz tebe šumita bezeg in češnja ... listava in prelistava se v teh poljubih ...) kot protiutež “razhojenemu ahasverskemu podplatu, ki mu templjaš ostrgano polje najglobljega smisla”, zato njegova *gesla* zvenijo hkrati kontrapunktično ter izzivalno. Stropnikova *Knjiga šumov*, ki končuje kontinuum njegovega *slovarjenja*, vsekakor zahteva potrpežljivega in iznajdljivega bralca, zahteva, da shodi v labirintu *šumov*, ki odzvanjajo dolgo po tem, ko se knjiga odloži. Ta pesniška knjiga – kot tudi njegovo celotno peteroknjižje – bo v sodobni slovenski liriki zapisana kot unikum in poskus preseganja prešernovsko-murnovske strukture, poskus, ki pa se je že s prvo knjigo presegel. Verjemite.